

ကျန်းမာရေးအဆင့်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရေး
အမျိုးသားအဆင့်နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး မြွက်ကြားသည့်မိန့်ခွန်း

နေပြည်တော်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁၂)ရက်

- ကျောင်းကျန်းမာရေးအဆင့်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ဟာ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် လမ်းပြမြေပုံကြီးဖြစ်သော အမျိုးသားကျန်းမာရေးစီမံကိန်း (၂၀၁၇-၂၀၂၁)နှင့် တန်းတူညီစွာပင် အရေးကြီးပါတယ်။
- နိုင်ငံလူဦးရေ၏ (၂၀%) ခန့်ရှိသော နိုင်ငံ၏အနာဂတ်ကျောင်းနေအရွယ်လူငယ်များ ကျန်းမာရေးအဆင့်မြင့်မားခြင်းအားဖြင့် ပညာရေးပါ အဆင့်မြင့်မားလာမှာဖြစ်ပြီး အခြားကဏ္ဍစုံ ဘက်စုံပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတော်ကြီးတစ်ခုလုံး ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လွန်စွာအထောက်အကူပြုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်မိန့်ကြားခဲ့တဲ့ အမှာစကားတွင်ပါဝင်တဲ့အချက်များဟာ လုပ်ငန်းများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အခြေခံသဘောတရားနှင့် လမ်းညွှန်များသဖွယ်ပင် ဖြစ်ပါတယ်။
- အဲ့ဒီအချက်များကို ကိုးကားပြီး ယခုနှီးနှောဆွေးနွေးဖလှယ်ပွဲမှာ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားအပါအဝင် ကဏ္ဍစုံမှ ပညာရှင်များရဲ့ သုံးသပ်ဆွေးနွေးအကြံပြုချက်များ ကိုရယူပြီး နိုင်ငံရဲ့အခြေအနေနှင့်ကိုက်ညီတဲ့ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် မဟာဗျူဟာများ၊ မူဘောင်များနှင့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များကို စနစ်တကျချမှတ် ဆောင်ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- လုပ်ငန်းစဉ်များချမှတ်ရာတွင် လက်ရှိလူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်၊ ဘဏ္ဍာငွေ၊ ပစ္စည်းကိရိယာနှင့် နည်းပညာစတဲ့ အခြေအနေအရပ်ရပ်နှင့်ကိုက်ညီစွာဖြင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မယ့်နည်းလမ်းများကို ဦးစားပေးလုပ်ငန်းအလိုက် သတ်မှတ်ရေးဆွဲချမှတ်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အဆိုပါ မဟာဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်း အချိန်ကာလအလိုက် ပြောင်းလဲလာသော အခြေအနေအကြောင်းအရာများနဲ့အညီ မွမ်းမံပြင်ဆင်ပြီး ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနရှိ အခြေခံပညာကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များသာမက လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနတို့ရှိ ကျောင်းများ၊ ဘုန်းတော်ကြီးသင်ပညာရေးကျောင်းများ အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျောင်းကျန်းမာရေးအဆင့်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရေး လုပ်ငန်းအကြောင်း အရာ (၇)ရပ်ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုတည်းမှ ဆောင်ရွက်၍မရဘဲ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် နီးနယ် ဝန်ကြီးဌာနများ၊ ကုလသမဂ္ဂလက်အောက်ခံ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး ကိုယ်တိုင်လိုလားတက်ကြွစွာ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်မှသာ အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒီလိုဆောင်ရွက်ရာတွင်မှာလည်း ကဏ္ဍအလိုက် လုပ်ငန်းတာဝန်များ ခွဲဝေသတ်မှတ်ကာ စနစ်တကျ ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကို စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့်လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း (monitoring and evaluation) စနစ်ကို တစ်ပါတည်းထည့်သွင်းကာ monitoring checklist များအသုံးပြုပြီး ဗဟို၊ တိုင်းဒေသ ကြီး/ပြည်နယ်၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်အလိုက် ပုံမှန်ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်ကာ လိုအပ်ချက်နှင့် အားနည်းချက်ရှိသည်များကို အားဖြည့်မွမ်းမံဆောင်ရွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ဒါ့အပြင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများရဲ့ အောင်မြင်မှုနှင့် ရေတို၊ ရေရှည် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် အသုံးပြုသုတေသန (implementation research) များ တွဲဖက်ဆောင် ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- “ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားဆေးတစ်ပါး” လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်သလို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အသီးသီးတွင် လူမှုရေးဝန်ကြီးများက ဦးစီးဦးဆောင်မှုဖြင့် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ကဏ္ဍတို့မှ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်အလိုက် အကြီးအကဲများနှင့်တာဝန်ရှိသူများ၏ တက်ကြွစွာဖြင့် လုပ်ငန်းလက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုသည် အရေးကြီးပါတယ်။
- ကျောင်းနေအရွယ်လူငယ်များတွင် ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်တဲ့ နေထိုင်စားသောက်မှု အသိအမြင် များရရှိရုံသာမက ခံယူချက်နှင့်အလေ့အထကောင်းများ ခိုင်မြဲစွာရရှိစေရန်အတွက် ပြုမူပြောင်း လဲ ဆက်သွယ်ပညာပေးခြင်း (behavior change communication) လုပ်ငန်းများကိုလည်း

ဆောင်ရွက်သွားမှာဖြစ်ပြီး UNICEF အဖွဲ့မှ လိုအပ်သောထောက်ပံ့ကူညီမှုများ ရယူသွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

- ကျောင်းမုန့်ဈေးတန်းများမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်ပြီး၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းတဲ့ စားသောက် ကုန်များကိုသာ ရောင်းချစေရေးဟာလည်း အရေးကြီးတဲ့အတွက် ကျောင်းအုပ်ကြီးများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် မိဘ/ဆရာအသင်းတို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ယခုဆောင်ရွက်တဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်အကြောင်းအရာ (၇)ရပ်ကိုသာမက လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော ကျောင်းကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းစဉ် (၉)ရပ်ကိုပါ ပေါင်းစပ်ပြီး ကဏ္ဍစုံမှ ဝိုင်းဝန်းအကောင်အထည် ဖော် ဆောင်ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ ရေရှည်တည်တံ့စေရေးအတွက် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာနတို့ရှိ ကျောင်းအားလုံးမှ ကျောင်းအုပ်ကြီးများနှင့် ဆရာများသာမက ကျောင်းသားမိဘများ၊ မိဘ/ဆရာ အသင်း၊ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများနှင့် တက္ကသိုလ်များမှပါမောက္ခချုပ်များ၊ ဆရာ၊ ဆရာမ များနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ပါဝင်စေနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါ တယ်။
- ဒါမှသာ ကျောင်းအုပ်ကြီးများနှင့် ဆရာများ၊ ကျောင်းသားမိဘများ၊ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူ များအနေနဲ့ မိမိတို့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်အရေးကိစ္စသဖွယ် sense of ownership ပြည့်ဝစွာဖြင့် ဆောင်ရွက် နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျောင်းသားအရွယ်လူငယ်ထုများတွင် ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားအားကစား လေ့ကျင့်ခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်မျှတစွာဖြင့် နေထိုင်ခြင်း၊ ဆေးလိပ်၊ ဆေးရွက်ကြီး၊ အရက်နှင့် မူးယစ် ဆေးဝါးများကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့ဖြင့် မကူးစက်တတ်သောရောဂါများကို ကာကွယ်နိုင်ခြင်း၊ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ကျန်းမာသန်စွမ်းခြင်း အကျိုးကျေးဇူးများရရှိကာ ဘဝနေထိုင်မှု အရည်အသွေး (quality of life) များ မြင့်မားလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်တဲ့ နေထိုင်မှုအလေ့အကျင့်များကို ကျင့်သုံးတဲ့ ကျောင်းနေအရွယ် လူငယ်များမှတစ်ဆင့် သူတို့ရဲ့ မိဘ၊ ဆွေမျိုး၊ မိတ်ဆွေများနှင့် အနီးပတ်ဝန်းကျင်မှာ နေထိုင်သူ များကိုပါ အဆိုပါအလေ့အကျင့်ကောင်းများ ဆင့်ပွားရောက်ရှိနိုင်မှာဖြစ်တဲ့အတွက် ပြည်သူများ အားလုံး အကျိုးများစေမယ့် လုပ်ငန်းကြီးဖြစ်ပါတယ်။

- ပြည်သူများ ပိုမိုကျန်းမာလာခြင်းဖြင့် ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းများတွင် လာရောက်ကုသမှုခံယူရသူများ နည်းပါးလာမှာဖြစ်ရာ ရောဂါစစ်ဆေးကုသမှုပေးရန် ဓာတ်ခွဲနှင့်ဓါတ်မှန်စရိတ်များ၊ ဆေးဝါး ပစ္စည်းစရိတ်များသုံးစွဲမှု ကျဆင်းလာမှာဖြစ်ပြီး ဘဏ္ဍာငွေများကို အခြားနေရာများတွင် အသုံးပြုသွားနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းများတွင် အရေအတွက်နည်းပါးသော လူနာများကိုသာ ကုသမှုပေးရမှာဖြစ်တဲ့အတွက် ပိုမိုအရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကုသမှုများ ပေးအပ်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အခြေခံပညာကျောင်းများအလိုက် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်အောင်မြင်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်မှုများကို စံသတ်မှတ်ချက် (criteria) များနှင့်အညီ ဆန်းစစ်၍ စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားတဲ့ ကျောင်းများကို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့် အသိအမှတ်ပြုဆုများနှင့် နိုင်ငံအဆင့် ဆုများချီးမြှင့်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနရှိ ကျန်းမာရေးစီမံချက်မန်နေဂျာများအနေဖြင့် ကျောင်း ကျန်းမာရေး အဆင့်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ဒီဇေ၊ နီးနှောဆွေးနွေးဖလှယ်ပွဲတွင် နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ လမ်းညွှန်မှာကြားချက်များ၊ တက်ရောက်လာသူများရဲ့ ဝိုင်းဝန်းသုံးသပ် ဆွေးနွေးအကြံပြုချက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး မဟာဗျူဟာနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များရေးဆွဲရာတွင်ရော လုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင်ပါ သက်ဆိုင်ရာစီမံချက်အလိုက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးအဆင့်မြှင့် ကျောင်းလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ အောင်မြင် စွာဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းဖြင့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၏ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာသုခများရရှိနိုင်မယ့်အပြင် လူမှုဆက်ဆံရေးရာများတွင်လည်း များစွာအကျိုးရှိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများကိုယ်တိုင် အကျိုးရှိမည့်ကိစ္စရပ်ကြီးဖြစ်တဲ့ ကျန်းမာရေးအဆင့် မြှင့်ကျောင်းလုပ်ငန်းများ အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများမှာ သူတို့ကိုယ်တိုင် တက်ကြွစွာ ရှေ့ဆောင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရေးအတွက် လုပ်ငန်းများစတင်ဆောင်ရွက်တဲ့ကာလတွင် လက်တွဲခေါ်ယူဆောင်ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- လုပ်ငန်းများစတင်ဆောင်ရွက်ပြီးတဲ့နောက် (၁)နှစ်တာကာလတွင် ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုပြုလုပ်ချက် များနှင့်အညီ မွမ်းမံပြင်ဆင်သင့်တာတွေကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်တစ်ခုမှ ကောင်းမွန်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ ကိုလည်း အခြားတိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်များမှ မိမိတို့ဒေသနှင့်ကိုက်ညီစေရေး မွမ်းမံပြင်ဆင်ပြီး အတုယူဆောင်ရွက်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကိုယ်ခန္ဓာနှင့်စိတ်ကျန်းမာသော လူငယ်ဘဝများပိုင်ဆိုင်ကာ နိုင်ငံတော်ကြီးအတွက် တောက်ပ ကောင်းမွန်သော အနာဂတ်ရရှိစေရေးအတွက် မိမိဒေသနှင့်ကိုက်ညီတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ချမှတ်ကာ အားလုံးပိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်သွားကြရန် တိုက်တွန်းလိုပါတယ်။

အစည်းအဝေးတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- သာသနာရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့်ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- ဒုတိယဝန်ကြီးများ
- လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ
- နေပြည်တော်ကောင်စီဝင်များ
- တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ် လူမှုရေးဝန်ကြီးများ
- နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွင် သဘာပတိအဖြစ်ဆောင်ရွက်ကြမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ
- ဝန်ကြီးဌာနများမှ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်များ
- ဌာနဆိုင်ရာအကြီးအကဲများ
- ဟောပြောပို့ချမည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ
- နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများ
- ကျောင်းသားသမဂ္ဂကိုယ်စားလှယ်များ
- နေပြည်တော်ရှိ အခြေခံပညာကျောင်းများမှ ကျောင်းသား/ကျောင်းသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။)